

Србија и свет данас обележавају Дан примирја у Првом светском рату у знак сећања на 11. новембар 1918. године, када су силе Антанте потписале примирје са Немачком и тиме окончале Први светски рат.

Примирје, након четворогодишњег ратовања, потписано је у француском граду Компјену, у специјалном вагону маршала Фердинанда Фоша између сила Антанте - Русије, Француске и Велике Британије са Немачком и Аустроугарском. Тиме је договорено примирје на западном фронту - прекид ватре, повлачење немачких трупа, размена заробљеника, као и споразум о ратној одштети и уништавање немачких ратних бродова и подморница.

Примирје је потписано у 5.45, а ступало је на снагу у 11 часова, 11. новембра 1918. године. Немачком пристанку на примирје, чиме је рат окончан, односно борбе обустављене, претходиле су капитулације немачких савезника, Бугарске, Турске, Аустроугарске. Примирје је затим обнављано до коначног закључења мировног споразума у Версају 28. јуна 1919. године.

У Првом светском рату погинуло је преко 17 милиона особа, прецизан број неће никада бити утврђен, од чега око девет на страни Антанте. Непуних десет милиона биле су војне жртве, остало цивили. Најтрагичније су биле последице по Србију.

Светски рат је и почео нападом Аустроугарске на Србију, уз одлучан подстицај владе у Берлину, и Србија је имала, сразмерно величини земље и бројности популације, највише жртава. Према меморандуму Делегације Краљевине СХС током Мировне конференције у Паризу 1919, Србија је, до октобра 1915. мобилисала 707.343 лица, дакле 24 одсто популације или 40 процената мушког становништва.

По истом извору, укупни губици Србије били су 1.247.435 људи, односно 28 процената популације из 1914. године.

Војних губитака је било 402.435, а цивилних 845.000. Аустроугарска је као изговор за напад на Србију, чиме је започела Светски рат, искористила погибију Франца Фердинанда, на Видовдан у Сарајеву.

Млади национални револуционар Гаврило Принцип припадник покрета "Млада Босна" усмртио је аустроугарског престолонаследника 28. јуна 1914. Несумњиво је да су власти у Бечу већ извесно време тражиле изговор за напад на Србију, а трагедија у Сарајеву је послужила као пригодан изговор.

Иако је Влада Краљевине Србије показала најбољу вољу да изађе у сусрет захтевима Беча, одговор Србије никога у Бечу није заправо занимао, тражен је изговор за уништење Србије. Месец дана потом Светски рат је нападом на Србију започео.

Херојско држање Србије, иначе тешко исцрпљене Балканским ратовима 1912/13, победе над Аустроугарском на Церу, Дрини, Колубари, запрепастиле су тада свет.

Рат који је прерастао у светски, окончан је примирјем новембра 1918. чему је пресудно

допринела управо Србија пробојем Солунског фронта средином септембра 1918. што је за последицу имало брзу капитулацију Бугарске, потом Турске, а затим и Аустроугарске. Слому Централних сила допринео је паралелни притисак савезника, којима су се 1917. прикључиле САД, што је вероватно било пресудно.

Капитулацији Немачке, 11. новембра 1918. претходила је капитулација Бугарска 29. септембра, потом Турске, 30. октобра, и коначно Аустроугарска, 3. новембра.

Касније су следили мировни споразуми, чиме је карта Европе, па и Света, преобликована. Нестала је Аустроугарска империја, а обликоване су невелике националне државе Аустрија и Мађарска. Немачка, у којој је оборена монархија, је знатно умањена и изгубила је ваневропске поседе, колоније. Османска Турска је убрзо постала република под Кемалом Ататурком, а изгубљени су сви њени поседи на Блиском истоку, Месопотамији, Арабији.

Нестало је, такође, и Руско царство, као последица револуције у тој земљи, фебруара односно октобра/новембра 1917. године. Совјетска Русија је из рата иступила раније, сепаратним миром у Брест Литовску, марта 1918, чиме су бољшевици помогли ратну позицију Немачке. Са друге стране, на рушевинама несталих империја, обликоване су нове националне државе Чехословачка, Пољска, Финска, балтичке државе Естонија, Летонија, Литванија. Француска је остварила национални циља повратка Алзаса и Лотарингије.

Италија, Румунија, чак Данска су територијално увећане.

Немачке колоније на управу су, као мандатне територије, од стране новообразованог Друштва народа, добиле Британија (Југозападна Африка односно Намибија, Тангањика, мањи део Камеруна и Тогоа, поседи на Новој Гвинеји) и Француска (умањени Камерун и Того).

Јапан је добио нека пацифичка острва, до тада немачке поседе. Португалија је добила невелика проширења у Африци.

Првог децембра 1918. у Београду је формирана Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, од 1929. Краљевина Југославија, чиме су прокламовани ратни циљеви Србије остварени.

У то време, победа у Светском рату и образовање нове заједнице државе доживљено је као коначно остварење национално ослободилачких тежњи Срба. Занимљиво је да је потписник примирја у Компјењу маршал Фош, видевши коначне одредбе Мира у Версају, нескривено незадовољан, прокоментарисао "Ово није мир, ово је примирје на двадест година".

Пробој Солунског фронта

Србија је била прва нападнута у Великом рату, остварила је и прве победе на Церу и Колубари, последња је завршила ратне операције, а процентуало је и највећи страдалник тог рата - велику победу платила је губитком између 1,1 и 1,3 милиона људи, односно готово трећине становништва или 60 одсто мушке популације.

И друге државе се на тај или неки други дан, сећају палих бораца и настрадалих цивила на сличан начин. Тако се у Великој Британији у периоду пред Дан сећања, како се такође назива Дан примирја, готово целокупно становништво, а посебно државни званичници, службеници, медијски радници и друге категорије грађанства на реверима носе стилизовани цвет булке. Црвено-црни цвет дивљег мака који је, према поезији и предању, први после рата никао на пољима Фландрије на којима су страдали милиони војника, дели се и страним учесницима комеморација на војним гробљима. У Русији се на сличан начин обележава Дан победе у Другом светском рату када волонтери, по правилу млади, деле на улицама градова наранџасто-црне траке, георгијевску ленту (у бојама са Ордена Светог Ђорда).

Српска војска је учествовала на јужном фронту, где је постигла највећи продор који је једна од сила савезница постигла - пробој Солунског фронта.

Према одредбама Закона о државним и другим празницима, у Србији се Дан примирја као државни празник 11. новембра, од 2012. године обележава нерадно. Поводом обележавања овог дана, изасланик председника Републике Србије, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Никола Селаковић положиће сутра венац на

Споменик незнаном јунаку на Авали, а затим ће се уписати у Спомен књигу.

Наталијина рамонда - симбол победе у Првом светском рату

Као главни мотив за амблем празника у Србији користи се цвет, Наталијина рамонда. Она има вишеструку симболику и говори о нашем народу и искушењима кроз која је прошао током и после тог рата.

У питању је угрожена врста која расте на истоку Србије и планини Нице на највишем врху Кајмакчалана на којој је српска војска, под командом војводе Живојина Мишића, водила жестоке борбе током стварања предуслова за пробој Солунског фронта. Цвет је назван по краљици Наталији Обреновић, а познат је као "цвет феникс", јер чак и када се потпуно осуши, ако се залије, може да оживи.

Управо зато је Наталијина рамонда и изабрана за симбол обележавања тог важног датума - да указује на васкрс српске државе из пепела после Првог светског рата.

Осим цвета Наталијина рамонда, у амблему, који се носи на реверу, налазе се и две зелене траке, које асоцирају на ленту славне албанске споменице.

(Телеграф.рс)